

ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΤΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

ΠΡΩΤΟ ΤΜΗΜΑ

ΥΠΟΘΕΣΗ ΓΚΟΥΖΟΥΛΗΣ ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

(Προσφυγή αριθ. 66098/14)

ΑΠΟΦΑΣΗ

ΣΤΡΑΣΒΟΥΡΓΟ

17 Μαρτίου 2016

Η απόφαση αυτή είναι τελεσίδικη.

Στην υπόθεση Γκουζούλης κατά Ελλάδας.

Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (πρώτο τμήμα),
συνεδριάζοντας σε Επιτροπή, η σύνθεση της οποίας έχει ως εξής:

Ledi Bianku, πρόεδρος,

Λίνος-Αλέξανδρος Σισιλιάνος,
Armen Harutyanyan, *δικαστές*,
και André Wampach, *βοηθός γραμματέας τμήματος*,
Αφού διασκέφθηκε σε δικαστικό συμβούλιο στις 23 Φεβρουαρίου 2016,
Εκδίδει την ακόλουθη απόφαση, η οποία ελήφθη την πιο πάνω ημερομηνία:

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

1. Η υπόθεση έχει εισαχθεί με μία προσφυγή (αριθ. 66098/14) στρεφόμενη κατά της Ελληνικής Δημοκρατίας, με την οποία ένας υπήκοος του Κράτους αυτού, ο Γεώργιος Γκουζούλης («ο προσφεύγων») προσέφυγε ενώπιον του Δικαστηρίου στις 29 Σεπτεμβρίου 2014 δυνάμει του άρθρου 34 της Σύμβασης για την Προστασία των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών («η Σύμβαση»).

2. Η προσφεύγουσα εκπροσωπήθηκε από τον κύριο Σ. Μανιαδάκη, δικηγόρο Αθηνών. Η ελληνική κυβέρνηση («η Κυβέρνηση») εκπροσωπήθηκε από την εντεταλμένη του αντιπροσώπου της, κυρία Α. Μαγριππή, δικαστική αντιπρόσωπο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους.

3. Στις 13 Ιανουαρίου 2015, το τμήμα της αιτίας της ελκόμενης από το άρθρο 6 § 1 της Σύμβασης σχετικά με την διάρκεια των δύο διαδικασιών που παρατίθενται πιο κάτω κοινοποιήθηκε στην Κυβέρνηση, το δε υπόλοιπο της εν λόγω αιτίας κηρύχθηκε απαράδεκτο λόγω μη εξάντλησης των εσωτερικών ενδίκων μέσων, λαμβανομένης υπόψη της θέσης σε ισχύ του νόμου 4055/2012. Εξάλλου, η προσφυγή κηρύχθηκε απαράδεκτη κατά τα λοιπά.

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΑ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΑ

A. Οι συνθήκες της υπόθεσης

4. Ο προσφεύγων γεννήθηκε το 1922 και κατοικεί στο Λονδίνο.
5. Τα πραγματικά περιστατικά της υπόθεσης, όπως αυτά εκτίθενται από τους διαδίκους, μπορούν να συνοψισθούν ως εξής:

1. Πρώτη διαδικασία

6. Στις 28 Αυγούστου 1998, ο προσφεύγων άσκησε μία αγωγή ενώπιον του διοικητικού πρωτοδικείου Αθηνών κατά του Ταμείου Επικουρικής Ασφάλισης και Πρόνοιας Προσωπικού Ελληνικής Ραδιοφωνίας – Τηλεόρασης και Τουρισμού),

ζητώντας την αναγνώριση ενός επιδόματος για το διάστημα από την 1^η Οκτωβρίου 1984 μέχρι τις 30 Σεπτεμβρίου 1998.

7. Στις 31 Ιανουαρίου 2000, το δικαστήριο αυτό απέρριψε την αγωγή (απόφαση αριθ. 877/2000). Η εν λόγω απόφαση κοινοποιήθηκε στον προσφεύγοντα στις 13 Σεπτεμβρίου 2000.

8. Στις 8 Νοεμβρίου 2000, ο προσφεύγων κατέθεσε έφεση κατά της απόφασης αριθ. 877/2000.

9. Στις 15 Μαΐου 2002, η δικάσιμος ενώπιον του διοικητικού εφετείου Αθηνών αναβλήθηκε με αίτημα του πληρεξουσίου δικηγόρου του προσφεύγοντος.

10. Η δικάσιμος, η οποία ορίστηκε για τις 23 Οκτωβρίου 2002, αναβλήθηκε εκ νέου εξαιτίας των δημοτικών εκλογών.

11. Μία νέα δικάσιμος ενώπιον του δικαστηρίου αυτού ορίστηκε για τις 20 Ιανουαρίου 2003.

12. Στις 19 Φεβρουαρίου 2003, με προδικαστική απόφασή του (αριθ. 664/2003), το διοικητικό εφετείο διέταξε τους διαδίκους να προσκομίσουν συμπληρωματικά στοιχεία.

13. Η δικάσιμος της 19 Ιανουαρίου 2004 αναβλήθηκε, κατόπιν αιτήματος του ασφαλιστικού ταμείου, για τις 27 Σεπτεμβρίου 2004.

14. Στις 21 Οκτωβρίου 2004, το διοικητικό εφετείο Αθηνών έκανε εν μέρει δεκτή την έφεση (απόφαση αριθ. 3351/2004).

2. Δεύτερη διαδικασία

15. Στις 6 Απριλίου 2006, ο προσφεύγων κατέθεσε μία αγωγή ενώπιον του διοικητικού πρωτοδικείου Αθηνών κατά του πιο πάνω αναφερόμενου ταμείου, ζητώντας την αναγνώριση ενός επιδόματος για το διάστημα από την 1^η Ιανουαρίου 2005 μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 2005.

16. Στις 15 Σεπτεμβρίου 2010, το δικαστήριο αυτό απέρριψε την αγωγή (απόφαση αριθ. 14896/2010).

B. Το εφαρμοστέο εθνικό δίκαιο

17. Ο νόμος αριθ. 4055/2012, με τον τίτλο «δίκαιη δίκη και εύλογη διάρκεια αυτής», τέθηκε σε ισχύ στις 2 Απριλίου 2012. Τα άρθρα 53 έως 58 του προαναφερομένου νόμου εισάγουν μία νέα αποζημιωτική προσφυγή η οποία στοχεύει

στην επιδίκαση δίκαιης ικανοποίησης λόγω της αδικαιολόγητης παράτασης μιας διοικητικής δίκης. Το άρθρο 55 § 1 ορίζει:

«Η αίτηση ασκείται ανά βαθμό δικαιοδοσίας και εντός προθεσμίας έξι (6) μηνών από τη δημοσίευση της οριστικής απόφασης του δικαστηρίου, η οποία εκδόθηκε μετά από δίκη για την οποία ο αιτών παραπονείται ότι υπήρξε υπέρβαση της εύλογης διάρκειας αυτής. (...)»

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΝΟΜΟ

I. ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΠΙΚΑΛΟΥΜΕΝΗΣ ΠΑΡΑΒΙΑΣΗΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 6 § 1 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

18. Ο προσφεύγων ισχυρίζεται ότι η διάρκεια των εν λόγω διαδικασιών παραβίασε την αρχή της «λογικής προθεσμίας» όπως προβλέπεται από το άρθρο 6 § 1 της Σύμβασης, το οποίο έχει ως εξής:

«Παν πρόσωπον έχει δικαίωμα όπως η υπόθεσίς του δικασθή (...) εντός λογικής προθεσμίας, υπό (...) δικαστηρίου (... το οποίον θα αποφασίση ...) επί των αμφισβητήσεων επί των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων του αστικής φύσεως (...)»

A. Επί του παραδεκτού

19. Η Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι η προσφυγή θα πρέπει να κηρυχθεί απαράδεκτη ως εκπρόθεσμη. Προς τούτο, ισχυρίζεται ότι, μετά την έναρξη ισχύος του νόμου 4055/2012, πρέπει να κριθεί ότι, σε ό,τι αφορά τα στάδια των επιδίκων διαδικασιών που περατώθηκαν περισσότερο από έξι μήνες πριν από την ημερομηνία αυτή, η προβλεπόμενη από το άρθρο 35 § 1 της Σύμβασης εξαμήνη προθεσμία θα πρέπει να αρχίζει να τρέχει από τις 2 Απριλίου 2012, ήτοι την ημερομηνία έναρξης ισχύος του εν λόγω νόμου. Θεωρεί πράγματι ότι, μετά τις 2 Απριλίου 2012, ήταν σαφές για τον προσφεύγοντα ότι ο προαναφερθείς νόμος δεν προέβλεπε αποζημιωτική αγωγή για τα στάδια των διαδικασιών τα οποία είχαν περατωθεί πριν από έξι μήνες πριν από την θέση του σε ισχύ.

20. Το Δικαστήριο σημειώνει ότι έχει ήδη απορρίψει μία ένσταση όμοια με αυτήν που προβάλλεται εν προκειμένω (βλέπε, *Σεμιγδαλάς και λοιποί κατά Ελλάδας*, αριθ. 77155/12, §§ 18-22, 7 Ιανουαρίου 2016). Κατ'εφαρμογήν της νομολογίας αυτής, η ένσταση αυτή πρέπει να απορριφθεί μέσα στο πλαίσιο της παρούσας υπόθεσης.

21. Εξάλλου, το Δικαστήριο διαπιστώνει ότι η αιτίαση αυτή δεν είναι προδήλως αβάσιμη με την έννοια του άρθρου 35 § 3 της Σύμβασης. Σημειώνει ότι αυτή δεν προσκρούει σε κάποιο λόγο απαραδέκτου. Πρέπει επομένως να κηρυχθεί παραδεκτή.

B. Επί της ουσίας

1. Περίοδοι προς εξέταση

22. Σε ό,τι αφορά την πρώτη διαδικασία, η προς εξέταση περίοδος άρχισε στις 28 Αυγούστου 1998, με την προσφυγή που κατατέθηκε από τον προσφεύγοντα ενώπιον του διοικητικού πρωτοδικείου, και έληξε στις 21 Οκτωβρίου 2004, με την απόφασης αριθ. 3351/2004 του διοικητικού εφετείου Αθηνών. Η δεύτερη διαδικασία άρχισε στις 6 Απριλίου 2006, με την προσφυγή που κατατέθηκε από τον προσφεύγοντα ενώπιον του διοικητικού πρωτοδικείου Αθηνών, και έληξε στις 15 Σεπτεμβρίου 2010, με την απόφαση αριθ. 14896/2010 του δικαστηρίου αυτού. Οι διαδικασίες διήρκεσαν αντίστοιχα έξι έτη και δύο μήνες περίπου η πρώτη για δύο βαθμούς δικαιοδοσίας και τέσσερα έτη και πέντε μήνες η δεύτερη για έναν βαθμό δικαιοδοσίας.

2. Λογική προθεσμία των διαδικασιών

23. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι ο λογικός χαρακτήρας της διάρκειας μιας διαδικασίας εκτιμάται σύμφωνα με τις συνθήκες της υπόθεσης και λαμβανομένων υπόψη τα κριτήρια που έχουν καθιερωθεί από την νομολογία του, και ειδικότερα την πολυπλοκότητα της υπόθεσης, την συμπεριφορά του προσφεύγοντος και εκείνη των αρμοδίων αρχών καθώς και το διακύβευμα της διαφοράς για τους ενδιαφερόμενους (βλέπε, μεταξύ πολλών άλλων, *Βασίλειος Αθανασίου και λοιποί κατά Ελλάδας*, αριθ. 50973/08, 21 Δεκεμβρίου 2010).

24. Το Δικαστήριο χειρίστηκε πολλές φορές υποθέσεις που θέτουν παρόμοια ζητήματα με εκείνο της παρούσας υπόθεσης και διαπίστωσε την παραβίαση του άρθρου 6 § 1 της Σύμβασης (βλέπε την προαναφερόμενη *Βασίλειος Αθανασίου*).

25. Εν προκειμένω, αφού εξέτασε όλα τα στοιχεία που του υποβλήθηκαν, το Δικαστήριο δεν διαπιστώνει κάποιο γεγονός ή επιχείρημα που να οδηγεί σε διαφορετικό συμπέρασμα στις επίδικες διαδικασίες, οι οποίες περατώθηκαν έξι μήνες πριν την έναρξη ισχύος του νόμου 4055/2012. Ειδικότερα, παρατηρεί ότι, σε ό,τι αφορά την πρώτη διαδικασία, η δίκη ενώπιον του διοικητικού Εφετείου Αθηνών διήρκεσε, αφ'εαυτής, σχεδόν τέσσερα έτη. Άρχισε στις 8 Νοεμβρίου 2000 και έληξε στις 21 Οκτωβρίου 2004. Βεβαίως, το Δικαστήριο δεν παραγνωρίζει ότι η δικάσιμος

ενώπιον του προαναφερθέντος δικαστηρίου αναβλήθηκε μία φορά με πρωτοβουλία του προσφεύγοντος για διάστημα μεγαλύτερο των πέντε μηνών και ότι το δικαστήριο αυτό αναγκάστηκε να μεταθέσει την επί της ουσίας εξέταση ακόμη τρεις φορές διότι, μεταξύ άλλων, οι διάδικοι δεν είχαν προσκομίσει τα αναγκαία στοιχεία. Θεωρεί ότι, ακόμη και αν ο προσφεύγων συνέβαλε στην επιμήκυνση της διεξαγωγής της διαδικασίας εν προκειμένω, δεν θα μπορούσε να γίνει δεκτό ότι η συμπεριφορά των διαδίκων είναι ικανή να απαλλάξει τα επιληφθέντα διοικητικά δικαστήρια από το να μεριμνούν ώστε η δίκη να διεξάγεται εντός λογικής προθεσμίας. Προς τούτο, το Δικαστήριο εκτιμά ότι, αντίθετα με την πολιτική δίκη, η οποία αφήνει την πρωτοβουλία της διαδικασίας στους διαδίκους, η καλή διεξαγωγή μιας διοικητικής διαδικασίας ενώπιον των ελληνικών δικαστηρίων υπάγεται κυρίως στην ευθύνη των επιληφθέντων δικαστηρίων τα οποία δεν δεσμεύονται από την συμπεριφορά των ενδιαφερομένων προκειμένου να μεριμνήσουν για την πρόοδο της δίκης. Κρίνει ότι, ακόμη και λαμβανομένης υπόψη της συμπεριφοράς του προσφεύγοντος, η υπόλοιπη διάρκεια της διαδικασίας ενώπιον του δικαστηρίου αυτού ήταν υπερβολική. Σε ό,τι αφορά την δεύτερη διαδικασία ενώπιον του διοικητικού πρωτοδικείου, το Δικαστήριο διαπιστώνει ότι αυτή διήρκεσε ενώπιον του μόνου αυτού δικαστηρίου περισσότερο από τέσσερα έτη. Όμως, μία τέτοια διάρκεια δεν θα μπορούσε να θεωρηθεί λογική σύμφωνα με τα κριτήρια του Δικαστηρίου. Λαμβάνοντας υπόψη την σχετική νομολογία του, το Δικαστήριο εκτιμά ότι, εν προκειμένω, η διάρκεια των δύο επιδίκων διαδικασιών ήταν υπερβολική και δεν ανταποκρίνεται στην απαίτηση της «λογικής προθεσμίας».

26. Συνεπώς, υπήρξε παραβίαση του άρθρου 6 § 1 ως προς την διάρκεια των επιδίκων διαδικασιών.

II. ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 41 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

27. Σύμφωνα με τους όρους του άρθρου 41 της Σύμβασης,

«Εάν το Δικαστήριο κρίνει ότι υπήρξε παραβίαση της Σύμβασης ή των Πρωτοκόλλων της, και αν το εσωτερικό δίκαιο του Υψηλού Συμβαλλόμενου Μέρους δεν επιτρέπει παρά μόνο ατελή εξάλειψη των συνεπειών της παραβίασης αυτής, το Δικαστήριο χορηγεί, εφόσον είναι αναγκαίο, στον παθόντα δίκαιη ικανοποίηση.»

A. Ζημία

28. Ο προσφεύγων ζητεί συνολικά το ποσό των 204.604 ευρώ (EUR) περίπου για την υλική ζημία και επαφίεται στην κρίση του Δικαστηρίου για την ηθική βλάβη που υποστηρίζει ότι υπέστη.

29. Η Κυβέρνηση αμφισβητεί τις αξιώσεις αυτές και θεωρεί ότι, σε κάθε περίπτωση, μία διαπίστωση παραβίασης θα συνιστούσε αφ'εαυτής μία δίκαιη ικανοποίηση.

30. Το Δικαστήριο δεν διαπιστώνει αιτιώδη συνάφεια μεταξύ της διαπιστωθείσας παραβίασης και της επικαλούμενης υλικής ζημίας και απορρίπτει το αίτημα αυτό. Αντιθέτως, εκτιμά ότι πρέπει να επιδικαστεί στον προσφεύγοντα το ποσό των 5.000 EUR για την ηθική βλάβη του.

Β. Έξοδα και δικαστική δαπάνη

31. Ο προσφεύγων ζητεί επίσης συνολικά το ποσό των 18.065 EUR περίπου για τα έξοδα και την δικαστική δαπάνη στα οποία υποβλήθηκε ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων. Προσκομίζει επίσης αντίγραφα πολλών σχετικών τιμολογίων. Ζητεί ακόμη 2.000 EUR για έξοδα και δικαστική δαπάνη, για τα οποία δεν προσκομίζει κάποιο τιμολόγιο.

32. Η Κυβέρνηση αμφισβητεί τις αξιώσεις αυτές και καλεί το Δικαστήριο να απορρίψει το αίτημα για έξοδα και δικαστική δαπάνη.

33. Το Δικαστήριο δεν διαπιστώνει την ύπαρξη αιτιώδους συνάφειας μεταξύ της διαπιστωθείσας παραβίασης των αιτουμένων εξόδων και δικαστικής δαπάνης ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων και απορρίπτει το αίτημα αυτό.

Γ. Τόκοι υπερημερίας

34. Το Δικαστήριο κρίνει προσηκόν να ευθυγραμμίσει το επιτόκιο των τόκων υπερημερίας με το επιτόκιο της οριακής χρηματοδότησης της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, προσαυξημένο κατά τρεις εκατοστιαίες μονάδες.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ, ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ, ΟΜΟΦΩΝΑ,

1. *Κηρύσσει* την προσφυγή παραδεκτή.
2. *Αποφαίνεται* ότι υπήρξε παραβίαση του άρθρου 6 § 1 της Σύμβασης,
3. *Αποφαίνεται*

(α) ότι το εναγόμενο Κράτος οφείλει να καταβάλει στον προσφεύγοντα, εντός τριών μηνών, 5.000 EUR (πέντε χιλιάδες ευρώ) για την ηθική βλάβη, πλέον οποιουδήποτε ποσού που μπορεί να οφείλεται για τον φόρο,

(β) ότι από την λήξη της πιο πάνω προθεσμίας και μέχρι την καταβολή, τα ποσά αυτά θα προσαυξηθούν με έναν απλό τόκο με επιτόκιο ίσο προς εκείνο της οριακής χρηματοδότησης της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, προσαυξημένο κατά τρεις εκατοστιαίες μονάδες.

4. *Απορρίπτει* το αίτημα δίκαιης ικανοποίησης κατά τα λοιπά

Συντάχθηκε στα γαλλικά και στην συνέχεια κοινοποιήθηκε εγγράφως στις 17 Μαρτίου 2016, κατ'εφαρμογήν του άρθρου 77 §§ 2 και 3 του κανονισμού του Δικαστηρίου.

(υπογραφή)

André Wampach

Βοηθός Γραμματέα

(υπογραφή)

Ledi Bianku

Πρόεδρος

Ακριβής μετάφραση του συνημμένου
εγγράφου από τα γαλλικά.

Αθήνα, 13 Απριλίου 2016

Ο μεταφραστής

Αλέξανδρος Πετρουτσόπουλος